

EESTI

JAAANIPÄEV jagab aasta pooleks, ütleb eesti rahvatarkus

Eesti kultuuriaatšee
Reet Weidebaum

Eesti Saatkonnas Berliinis ja mujal maailmas tähistatakse Eesti Vabariigi 90. sünnipäeva ulatuslike kultuuriprogrammidega. Jaanipäevaga sai pool juubeliaastast ja kavast läbi ning on paras aeg teha toimunud vahetuvõtte.

Saksamaal tähistatakse Eesti riigi juubeliaastat korraga kahe programmiga: „Essentia Baltica 2008“, kus oma maid esitlevad koos kolm juubilarit — Eesti, Läti ja Leedu — ning Eesti eriprogramm Baden-Württembergis „E wie Estland“.

Miks valis Eesti Suursaadik Berliinis partneriks just Baden-Württembergi? Päril mitmel põhjusel: kartsime, et ilma konkreetse partnerita hajub me programm üle suure Saksamaa laiali ning õiget tähelepanu ei saavuta Eesti riik ja juubel kasu. Juubeliaasta eesmärk ei ole ju üksnes kiiresti mööduva üritustere korraldamine: meie soov on saavutada püsivamat ja tulevikku ulatuvat tähelepanu, võtta uusi sõpru ja koostööpartnereid, ahvatleda investoreid ning kutsuda Eestit avastama uusi rännu- ja kultuurihuvilisi. Siinkohal pakub Baden-Württemberg partnerina suurepäraseid võimalusi nii majanduslikust kui kultuurilisest vaatenurgast, olles ühe Saksamaa uuenduslikuma, edukama ja jõukama liidumaana siiralt avatud koostöö- ja kultuurisuheteks ka „uutele ja vähetuntud“ Euroopa riikidele nagu Eesti.

Suursaadik Clyde Kulli poolt 2007. aasta alguses Baden-Württembergi liidumaal peaministrile Günther H. Oettingerile tutvustatud mahukas koostöö- ja üritustekava saavutas kohe tähelepanu ning BW Riigiministeriumi eestvedamisel toimusid mitmed ümarlavad Eesti Saatkonna ning kohalike institutsioonide esindajate vahel, kus lepiti kokku kindel tööplaan ning ajakava. Saatkond meenutab neid aegu praegu suure soojusega, kuna harva on võimalik leida oma plaanidele nii palju vaimustunud ja professionaalseid toetajaid-kaasamõtlejaid, nagu see toimus Baden-Württembergis. Meid võtsid huviga vastu ning pakkusid oma kogemusi ja tuge erinevad ministriumid, majandus- ja kultuuriorganisatsioonid, nagu Ministerium für Wissenschaft, Forschung und

Kunst, Haus der Heimat, Literaturhaus Stuttgart, ZKM (Zentrum für Kunst und Medientechnologie Karlsruhe), Kinomobil Stuttgart; Theaterhaus Stuttgart ja paljud teised.

Peaminister Oettinger on andnud saatkonnale algatatud programmi raames Eesti auks kolm suurejoonelist vastuvõttu Stuttgartis, Berliinis ja Brüsselis, programmi käigus on Saksamaal külastanud peaminister Andrus Ansip, Riigikogu esimees Ene Ergma, majandusminister Juhan Parts ning kultuuriminister Laine Jänes. Brüsselis toimus lisaks vastuvõtule põnev tennisepartii Siim Kallase ja Günther Oettingeri vahel.

„E wie Estland“ kujunduse ja tunnusmärgi leidmiseks otsustasime kaasata noori saksa kunstnikke Stuttgarti Kunstikõrgkoolist. Professor Uli Clussi kommunikatsioonidisaini kursuse 12 üliõpilast pakkusid pärast teemaga tutvumist välja oma kujunduse ideed: keskseks motiiviks olid mõistagi rahvusvärvid ja -sümbolid. Võitjaks tunnistasime aga noore kunstniku Sven Thiery, kes oma töö aluseks võttis üsna ootamatu vaatenurga — Eestimaa suvetaevas sageli korraga särava kuu ja päikese. Võitja kujundas kõik meie reklaamtrüki ja kodulehe. Lisaks tähelepanu äratavatele trükistele on Svenist ja ka tema kolleegidest meie koostöö käigus saanud tõelised Eestimaa huvilised!

Paralleelselt läks käiku ka meediaprogramm. Koostöös EASi Turismiarenduskeskuse ning EASi Hamburgi esindusega valmistasime ette ja viisime 2007. aasta jooksul läbi viis saksa ajakirjanike tutvumisreisi Eestisse, lülitades gruppidesse teadlikult ajakirjanikke erinevatest Lõuna-Saksamaa väljaannetest. Reiseid tulemusel ilmusid suuremad Eestit tutvustavad lood ja ülevaated väljaannetes Stuttgarter Zeitung, Sonntag Aktuell, Stuttgarter Nachrichten, Badische Zeitung ja Badische Neueste Nachrichten. 2008. aasta programmi käigus on ilmunud erinevaid lugusid väiksemates kohalikes väljaannetes ning raadioprogrammides.

Eesti juubeliprogramm Saksamaal on üles ehitatud kolmele põhiteemale: kultuur, majandus ja turism. Loomulikult on piirid nende alade vahel kohati üsna sümboolsed, näiteks Saksamaa turismimesseid kuningaks kroonitud Stuttgarti puhkusemessil 2008. jaanuaris püüdis publikut lisaks turismiarendajatele ka pärimuskultuuriga: Eesti stendi kavva olid lülitatud rahvariideid Seto lauljad, käsitöölised ja kokad, kes mõistagi pälvisid külastajate erilise tähelepanu. Tulemusega olid rahul kõik osalejad: tänu põnevatele pärimuskultuuri esindajatele tungles

meie stendi ümber pidevalt massiliselt reisi- ja kultuurihuvilisi, kellele professionaalsed turismikorraldajad oma infomaterjale ja kontakte said jagada. Eesti stendi külastuse lülitas oma messivisiidi kavva ka peaminister Oettinger koos delegatsiooniga. Lisaks esines Eesti esindus mitmel korral messi raadio- ja teleprogrammide otseülekannetes. Sama strateegiaga kultuur + köök + informatsioon töötasime koos EASi Hamburgi esindusega ka messi pressikeskuses ajakirjanikega, mille tulemuseks olid arvukad uued kontaktid ning pressikeskuse juhataja tänuviisid Eesti stendile.

Majandusprogrammi käigus külastas Stuttgarti Eesti majandusminister Juhan Parts koos eesti ärilegatsiooniga ning aprillis käis Eestis vastuvisiidil arvukas Baden-Württembergi äri- ja teadusdelegatsioon eesotsas majandusminister Ernst Pfisteriga. Juuli algul allkirjastatakse koostöömemorandum meie Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ning Baden-Württemberg International'i vahel.

„Essentia Baltica“ ja „E wie Estland“ kultuuriprogrammide eesmärgiks on ühelt poolt tutvustada saksa kultuurihuvilistele eesti rikast ja mitmekülgset kultuurimaastikku ning pakkuda ilusaid elamusi siinseile rahvaskaaslastele ehk väliseestlastele. Teiselt poolt tahame luua uusi kontakte ja põnevaid võimalusi koostööks eesti ja saksa loomeinimeste ja -ühenduste vahel.

Kokku on käesoleva aasta esimesel poolel Eesti Saatkonna initsiatiivil või osalusel toimunud Saksamaal üle poolesaja erineva kultuuriürituse pärimusmuusikast džässist ja hevimetallrokinist, klaasikunstist foto- ja kinokunstini, sinna juurde kirjandus ja draama, meediakunst ja kaasaegne tants. Saksamaal on andnud kontserte meie koorimuusika lipulaevad Eesti Filharmonia Kammerkoor ning Eesti Rahvusmeeskoor koos rokkgrupp Metsatölliga, džässmuusika rühmad Weekend Guitar Trio, Villu Veski-Tiit Kalluste 5tet, Vind Project ja mitmed teised. Publikurekordi ja uusi esinemiskutseid pälvisid eesti pärimusmuusikud Flensburgi festivalil FolkBaltica: Elletuse ja Liisi Koikson, Rotoro ja Johansonid.

Peaaegu hulljulge väljakutsena tahan kindlasti ära märkida **Eesti Kinobussi nädalase tuuri Baden-Württembergis**. Ajaloolise kinobussi Saksamaale toomine oli suur ettevõtmine, käiku läksid nii laev kui autotreiler. Baden-Württembergis sõitis bussike koos oma ülitööka meeskonnaga aga ise ringi. Nädala jooksul töötasime Dietlingeni, Lauffen am Neckar Bopfingeni, Horgenzelli ja Ludwigsburgi väikelinnade koolides, tutvustades Eestit, filmitegemise põhitõdesid ning näidates

eesti lastefilme. Igas töötoas osales keskmiselt 30–40 last vanuses 9–14 aastat. Kokku tehti 14 filmi ja 21 animatsiooni. Kuna Kinobussi meeskond oli eesti-inglise keelne ning ainus saksa keele oskaja grupis allakirjutatu (muuseas, lapsed rääkisid enamasti mitte „hochdeutsch“, vaid kodumurrakut), läks lisaks tõlkele ja keelekontaktile käiku ka kõik visuaalne ja emotsionaalne. Tööpäevade lõpul kogunesid kokku lapsevanemad, kaasõpilased ning õpetajad, et päeval valminud filme koos vaadata. Tilkkestest filmitegijatest said päevapealt staarid — vähemalt oma kooli ja kodulinna piires, sest meie tegevust kajastasid iga päev ka kohalikud meediaväljaanded!

Miks te seda teete? Nii küsis mult üks Ludwigsburgi isa pärast oma 9aastase poja esimese filmi vaatamist. Ehkki üsna loogiline, tuli see küsimus mulle suure ootamatusega: miks me seda kõike õieti teeme? Meile endale on asi ju nii selge: läbi kultuuri, koostöö ja põnevate sündmuste tutvustame me oma väikest maad ja loomingulist rahvast maailmale. Alustades väikestest lastest ja paikadest, oleme ehitanud sillakese tulevikku: need lapsed ja nende sõbrad, pered ning kaasinlased teavad nüüd, et on olemas Eesti, väike vahva maa koos lahedate inimeste ja põneva loodusega, kuhu tasub minna ja mille vastu tasub huvi tunda.

Kokkuvõtteks. Eesti „juubelinvasioon“ Saksamaale on andnud meile uusi sõpru, koostööpartnereid ja toetajaid. Oleme saanud pakkumisi juba ka järgmisteks aastateks: Heidelbergi Draamaturg on kutsunud Eesti oma partnermaaks 2009, Reutlingeni Kunstimuseumis avatakse 2009. aasta juunis suur eesti ekspressionisminäitus, alanud on läbirääkimised Tallinn Kultuuripealinn 2011 ja Baden-Württembergi vahel ühiste kultuuriprogrammide elluviimiseks, ZKM Karlsruhe on pakkunud eesti noortele meediakunstnikele oma tehnikat ja töötube praktiseerimiseks jne.

Oleme saanud palju ilusaid kogemusi ning mõned väga kindlad õppetunnid, nagu näiteks, et jalgpalliga Saksamaal võidu ei jookse: päeval mil Saksamaa mängib, ei kasva siin ka muru ning hoolimata massilisest reklaamist jäävad muud üritused pooltühjaks. Aga ka see on kogemus, mida tulevikus ära kasutada.

Jaanipäev jagab aasta pooleks: Eesti juubeliprogrammid kogu maailmas on poole peal, jätkuvad hooga, rajavad võimalusi tulevikuks ja toovad meile uusi sõpru, emotsioone ja kogemusi.

Soovin kõigile lugejatele ilusat suve, teotatust ja rõõmu ning kohtumiseni Saksamaal, kui mitte enne, siis ESTO 2009-!l

SELLES NUMBRIS

- Jaanipäev jagab aasta pooleks, ütleb eesti rahvatarkus **lk 1**
- Toimetaja veerg
- EÜSLi korralised valimised aastal 2008
- Informatsioon topeltkodakondsusest Euroopa Liidu kodanikele
- Algab ESTO 2009 passide eelmüük
- Lugeja meenutab... **lk 2**
- Senine Eesti Vabariigi suursaadik Saksamaal jättis hüvasti
- Vabadussõja võidusamba valmimine
- Eesti Pank lasi ringlusesse uue kujundusega mündid
- Kadrioru lossi- ja pargiansambel tähistab 290. aastapäeva
- Keelenurk
- Lühidalt **lk 3**
- Annabergis toimusid järjekordsed lastepäevad
- Hannoveri kultuuripäevad 16.–19. mail 2008
- Jaanipäev Baden-Württembergis
- Kogu pere jaanipäev Münchenis **lk 4**
- 25.–30. mail toimusid Annabergis kolmandad Seenioride puhkepäevad
- Emotsionaalne laeng Seedriorult: Euroopa Eestlaste Koor käis Kanadas laulupeol **lk 5**
- Väliseestlaste arhiivinduslik suvekool Käsmus: „Eestlaste kultuuripärand võõrsil II“
- On valminud kodulehekül „Eesti Arhiiv Saksamaal“
- Nõmme Saksa Lunastaja kiriku taasavamisest **lk 6**
- In Memoriam
- Eakate kodu VILLA BENITA
- Raamatututvustus **lk 7**
- Pilk ette
- Juubilarid
- Kuulutused
- Viimane veerg **lk 8**

Toimetaja veerg

Mitu korda aastas teevad Eestisse visiite kõrged riigiametnikud- ja juhid ning meie president käib samuti väljaspool Eestit esindamas. 2008. aasta juunikuu jääb Eesti välispoliitika ajalukku sellega, et 14 aasta järel said Venemaal Hantõ-Mansiiskis viimaks ametlikult kokku kahe naaberriigi presidendid — Toomas Hendrik Ilves ja Dimitri Medvedev. Enam kui poole tunnise vestlusel leidsid mõlemad riigipead, et kahe riigi suhete parandamiseks on võimalik koostööd teha. Kuid mitte see ei jäänud president Ilvese Siberi visiidist kõlrama. Tähtsaima sündmustejada käivitas Eesti presidendi soome-ugri kongressil peetud kõne lõik, millest Venemaa parlamendi alamkoja välisasjade komitee esimees Konstantin Kossatšov luges välja, nagu oleks president Ilves varjatult esitanud soomeugrilastele iseseisvumise üleskutse. Sellele järgnes Kossatšovi teravad märkused aprillirahutuste kohta ning süüdistused Eesti võimude saamatuses uurida inimese surma ja selle põhjuseid. Toomas Hendrik Ilves polnud nõus seda rünnakut taluma, tõsis püsti ning lahkus Eesti delegatsiooni aplausi saatel saalist. Hiljem kommenteeris president oma sõnavõttu soome-ugri kongressil Eesti rahvusringhäälingus: „See sõnum oli ühene — kõik kultuurid on võrdväärsed. Kultuuri väärtus ei sõltu sellest, kas sel on omariiklus või mitte. Need kultuurid, kel pole rahvusriiki, pole kuidagi vähem tähtsad kui teised. See oli vastupidine sellele, mida mulle omistati.“

President Ilves on varemgi kommenteerides Eesti ja Venemaa halbu suhteid öelnud, et Venemaal on vaja peksukotti. Nähtavasti võib ka seekordseid juhtumisi samaga põhjendada.

Karin Aanja

EÜSLi korralised valimised aastal 2008

Valimisalusel on välja saadetud. Juhul, kui keegi valimisõiguslikest liikmetest pole neid kätte saanud, palun pöörduda EÜSLi esimehe hr Richo Zieminski poole aadressil: Sperberstr. 9, 46399 Bocholt. Kahjuks peab juhatus nentima, et paljud liikmed unustavad elukohta vahetades edastada meile oma uue aadressi ja kontaktandmed.

Üleskutse: Ärge unustage valimistest osa võtta! Tagastage valimislehed õigeaegselt! Teie otsustada on järgmise Esinduskogu koosseis ja sellega seoses EÜSLi tulevik!

Informatsioon topeltkodakondsusest Euroopa Liidu kodanikele

Eelmise aasta augustis kehtestati kaks huvitavat korralduste muudatust EL kodanikele:

1. Paragrahvis 12 lõikes 2 kodakondsusseaduses on nüüd ühemõtteliselt selgitatud, et EL kodanikud saavad kodakondsusse astuda säilitades endise kodakondsuse.

2. Vastavalt selle seaduse § 25 lõige 1 lause 2 alusel ei kaota sakslane saksa kodakondsust, kui ta taotleb ja omandab välismaa kodakondsust teisest EL liikmesriigist.

Kuna me arvame, et need kaks korraldust on teadmata paljudele EL kodanikele ja naturaliseerituile, kellel enne oli teise EL riigi kodakondsus, tahame Teid asjaolust informeerida.

Leipzig linna välismaalaste voliniku osakond

Konsul Hille Kaare Berliini Suursaatkonnast kinnitas, et vastavalt EL muudetud korraldustele lubab ka Eesti omandada mitut kodakondsust.

Maie Kisis-Vainumäe

ESTO 2009

26.06.09 - 30.06.09

Algab ESTO 2009 passide eelmüük

Alates 26. juunist 2008, aasta enne X ESTO ametlikku avamist, algas ESTO passide online-eelmüük meie internetilehe www.esto2009.de kaudu.

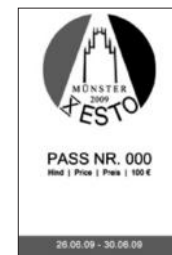
Eelmüük kestab kuni 31.05.09. ESTO 2009 passi hinnaks on € 100.

ESTO pass on soodushinnaga festivalikaart, millega on võimalik külastada kõiki üritusi, nagu näiteks Rahva- ja Valguspidu, kunstinäitusi, kontserte, teatrietendusi, kinolinastusi jne. Lastele kuni 6. eluaastani on kõigile üritustele vaba sissepääs. ESTO päevade ajal on võimalik osta kohapealt päeva- ja õhtukassast pääsmeid, kusjuures üksik hinnad on kuni 50 protsenti kallimad.

ESTO-l esinejad (rahvatantsijad, koorilauljad jt) saavad passi osta soodsamalt. Kollektiivide juhul või esindajal palume ühendust võtta Meeli Baggeriga — [meeli.bagger\(at\)esto2009.de](mailto:meeli.bagger(at)esto2009.de) — et igal konkreetsel juhul individuaalselt kokku leppida tasumise ja passide kohaletoimetamise võimaluste üle.

ESTO veebilehel on peamenüüpunkt "ESTO pass", millele vajutades avaneb aken, kus seisab passi kirjeldus ning maksmise viis. Järgnevalt vajutada lingile, mis suunab ostja edasi meie ametliku koostööpartneri — Mare Baltikum Reisebüro kodulehele, kus passi omandamine toimub sarnaselt hotellitubade reserveerimisega. Tasumine toimub online-süsteemi PayPal kaudu, mille kasutamisel ei lisandu ostjale mingeid kulutusi. Samuti on PayPal

süsteemi kasutamisel tagatud ostja finantsandmete (nt krediitkaardi- ja kontonumbri) täielik kaitetus. Kui online tasumine on toimunud, saab ostja e-posti teel nn *voucheri* koos tema nime ja aadressiga, mille ostja vahetab ESTO infokeskuses, Halle Münsterlandis alates 26.06.09 ESTO passi vastu.

Kõik ESTO passid on numereeritud ning passi esiküljel on riba (hindade all), kuhu palume musta pastapliiatsiga kirjutada loetavalt oma ees- ning perekonnanimi.

ESTO-l on erinevates riikides ka oma esindajad, kelle käest on võimalik otse sularahas passi omandada:

Ameerikas — Ilmar Vanderer ([ilmarv\(at\)verizon.net](mailto:ilmarv(at)verizon.net))
 Eestis — ÜEKNI ametlik esindaja Aho Rebas ([aho_rebas\(at\)riigikantselei.ee](mailto:aho_rebas(at)riigikantselei.ee))
 Inglismaal — Reet Järvik ja Toomas Ojasoo ([reetjarvik\(at\)hotmail.com](mailto:reetjarvik(at)hotmail.com))
 Rootsis — Kristel Sarrik ([kristelsarrik\(at\)hotmail.com](mailto:kristelsarrik(at)hotmail.com))
 Saksamaal — ESTO orgkomitee liikmed Richo Zieminski, Gina Bauer, Maie Kisis-Vainumäe, Meeli Bagger

Küsimuste korral vastame meeleldi.

ESTO 2009 orgkomitee

EESTI RADA

Eesti Rada

Eesti Ühiskond Saksa Liitvabariigis häälekandja
 Vanim väliseesti väljaanne
 Asutatud 1945. aastal

Peatoimetaja/Chefredakteur: Karin Aanja
Tellimine/Abonnement:
 Aastatellimus 25 EUR
 Euroopas 28 EUR
 Väljaspool Euroopat 15 EUR
Verantwortlicher Redakteur Deutschland: Maie Kisis-Vainumäe

Kaastöötaja/Mitarbeiter: Meeli Bagger
Eesti Raja konto:
 Estnische Volksgemeinschaft in der BRD
 EESTI RADA Deutsche Bank, Hamburg BLZ: 20070024
 Konto nr 440011504
 IBAN: DE64200700240440011504
 BIC/SWIFT: DEUTDEDBHAM

Kuulutused, reklaam/Anzeigen, Reklame:
 1,00 EUR/cm²
 alates 50 cm² – 0,80 EUR/cm²
 alates 100 cm² – 0,70 EUR/cm²
 alates 200 cm² – 0,60 EUR/cm²
 üle 300 cm² – 0,50 EUR/cm²

Leinakuulutused:
 Kahe veeru laiselt:
 1 cm kahel veerul – 5 EUR
 Toimetus jätab endale õiguse toimetada ja lühendada kaastöid ning kirju nende selguse huvides. Avaldatud artiklite sisu eest vastutavad allakirjutatud.

Toimetus Eestis/Redaktion Estland:
 Karin Aanja
 Raua 24-42, 10152 Tallinn
 tel: (+372)53 929 684
 Küljendaja: Kaja Pöder, Tallinn
 Trükkikoda: Bookmill, Tartu

Kirjasaatjad:
 Merike Adams / USA
 Merle Engelkes
 Triin England / Remscheid
 Kristel Neitsov / Frankfort
 Mare Rahkema / Köln
 Evelyn Suigon-Theßeling
 Avo Suurvärav / Tallinn

Lugeja meenutab...

Lugesin maikuu Eesti Rajast lugu „Soolane suhkur Ruhri ääres“. Neid poisse külastasin nende laagris 1949. aastal. Mina olin sel ajal Warendorfi laagris.

Warendorfi laagris töötas üle 50 poisi ja ainult need, kes mitte vabatahtlikult saksa väes ei teeninud ja vastavat passi omasid. Inglise hoolitsesid meie eest väga hästi. Poisid töötasid veoautode juhtidena, remonditöökojas ja köögis. Sõiduõiguse loa said poisid inglase käest pärast pikemat proovisõitu veoautodega. Nende veoautodega varustati suuremaid põgenike-laagreid, kus oli ka väga palju naisi ja lapsi.

Masinad olid iga päev teel.

Ega sakslastele meie olemasolu eriti ei meeldinud, kuna neil olid ilusad tütreid ning meie olime viksid ja viisakad. Me meeldisime ka lastele kuidagi said nad teada, et meil on maiustusi, mida nendega jagada. Oli ilus aeg.

Laager lõppes 1950. aastal — siis selgus, kuhu keegi elama jäi. Paljud jäid Saksamaale, teised Ameerikasse, samuti Austraaliasse, kus elab siiani minu tuttavad.

Endel Rehe

Senine Eesti Vabariigi suursaadik Saksamaal jättis hüvasti

Eesti Vabariigi suursaadik Saksamaal, dr Clyde Kull andis vastuvõtu seoses oma ametiaja lõppemisega Berliini EV Suursaatkonnas teisipäeval, 8. juuli õhtul.

Pidulikule lahkumispeole oli kutsutud ligi 100 külalist, nende hulgas EÜSLi esimees Richo Zieminski. Richo Zieminski andis EÜSLi nimel härra Kullile üle mälestuskingituse tänutäheks hea koostöö eest, sest suursaadik oli alati avatud meie probleemidele ja muredele ning oli alati valmis meie ühingu ning meie tegemisi

toetama. Oma lühikeses tänukõnes mainis härra suursaadik, et nii temal kui ka tema pereliikmetel on raske lahkuda paljudest toredatest saksa sõpradest. Oma uuel tööpostil EV Välisministeeriumis alustab hr Kull tööd 1. augustil.

Soovime hr Kullile ja tema perele kõike head ning palju kordaminekuid tema uuel tööpostil Eestis.

Uueks EV suursaadikuks Saksamaal on määratud hr Mart Laanemäe.

Richo Zieminski
EÜSLi esimees

Dr Clyde Kull (paremal) abikaasa ja EÜSLi esimehe Richo Zieminskiga

Vabadussõja võidusamba valmimine lükkub 2009. aastasse

Vabadussõja võidusamba rajamiseks alustatud arheoloogilised väljakaevamised tõid senise Vabaduse väljaku parkimisplatsi alt maapõuest välja muistse linna-kindlustus müürid, millele on lisandunud veel kahe Harju tänava kaitsetorni varemete leidmine. Nüüd otsitakse lahendusi, et kõike seda otstarbekalt eksponeerida. Ajaloolased on seisukohal, et millegi uue ehitamiseks on lubamatu hävitada eelmiste sajandite kultuuripärand.

11. juulil pöördus kaitseminister Jaak Aaviksoo pärast põhjalikku tutvumist Vabadussõja võidusamba ehituse riskianalüüsis toodud asjaoludega valitsuse poole palvega lükata 28. novembrile planeeritud võidusamba avamine edasi 2009. aastasse. Võimalikke variante avapidustusteks on Aaviksoo sõnul järgmisel aastal mitmeid. Näiteks tõi ta välja Vabadussõja relvarahu aastapäeva aasta alguses ja 90 aasta möödumist Võnnu lahingust.

Võidusamba avamisürituse edasilükkamise otsuse puhul sai määravaks samba ehituse ümber kuhjunud pinged. Vaatamata seadusjärgse tähtsaja olulisest ületamisest on Tallinna linnavalitsuse poolt samba rajamiseks vajalikust ehitusloast väljastatud vaid „üks kolmandik“. Ehitusluba on antud vaid vundamendile, tseremooniaväljakule ja klaas-samba ehitamiseks pole ehitusluba antud. Tallinna abilinnapea Taavi Aas on öelnud, et ehitusloa väljaandmine ei ole seisnud linna taga, vaid probleem on linnale esitatud ebakorrektes dokumentides — eskiisprojektid pole piisavalt heal tasemel. Tallinna linnakujunduskomisjon leidis, et võidusamba teise etapi ehitusluba ei saa väljastada enne, kui antakse projektlahendus trepi vundamenti väljakuga sidumiseks ja leitakse lahendus Komandandi teed ja kaitsealust parki ühendavale trepile. Aaviksoo palvet võidusamba

Vabadussõja võidusamba kavand

Foto: internet

avamine järgmisel aastasse lükata toetab ka peaminister Andrus Ansip põhjendades, et aastasadadeks seisma jääva sambaga kiirustamine oleks lubamatu. „Aega selle mälestusmärgi püstitamiseks on kulunud palju, kuid päris rumal oleks nüüd mingite endi seatud tähtaegade tõttu kvaliteedis järele-

andmisi tehes tormama hakata” arvas Ansip. Vabadussamba saaga sai alguse 2005. aasta märtsis, kui riigikogus kiideti heaks Isamaaliidu, ResPublica ja Reformierakonna eelnõu rajada Vabaduse väljakule Vabadussõja võitu tähistav sammas.

ER

Eesti Pank lasi ringlusesse uue kujundusega mündid

Eesti Pank lasi 9. juunil ringlusesse uue kujundusega ühekroonised mündid. Uue kujundusega 1-kroonise münti emiteeris Eesti Pank vabariigi juubeliaasta puhul. Tegemist on seadusliku maksevahendiga, mis jõuab ringlusesse paralleelselt praeguse 1-krooni

nisega. Uus 1-kroonine münt on sarnane senise ühekroonise. Tegemist on vasesulamist mündiga, mille läbimõõt on 23,25 mm, kaal 5,0 grammi ning sellel on katkendlikult rihveldatud serv. Jaan Meristo kujundatud münti tagaküljel on Eesti Vabariigi

90. aastapäeva logo, tekst „EESTI VABARIIK“ ja nimiväärtus „1 KROON“. Münti esiküljel on Eesti Vabariigi vapp ja väljalaske-aasta 2008. Müntid on valmistatud Staatliche Münze Berlin rahapajas ja nende tiraaž on 20 miljonit tükki.

ER

Uue münti esi- ja tagaküljed

Foto: internet

KEELENURK

14. märtsil, emakeelepäeval kuulutas haridusminister Tõnis Lukas välja kauneima eestikeelse lause konkursi.

Kogutud lausetest valisid keeleekspertid välja kõnesünteesiks sobivad laused, mis peaksid peegeldama keele iseärasusi ja ainulaadsust. Eesti keelevaldkonna asjatundjatest koosnev nõukogu valis välja kümme eesti keelele kõige iseloomulikumat ja huvitavama kõlaga lauset. Valitud laused saadetakse sisseloetud tekstina rahvusvahelistele partneritele, kes sünteesivad lauseid oma keele kõnesünteesaatoritega (arvutiprogramm, mis suudab teha kirjutatud tekstist kuuldava kõne, arvestades sünteesitava keele häälduse iseärasusi). Keelte võrdluse materjalist antakse välja õppeotstarbeline helikandja.

Välja valiti järgmised laused:

Üle oja mäele, läbi oru jõe.

Kalli ema hella soojust jagub üle mitme põlve.

Kuula, kulla külanaine kuuled külla tulnud vaime.

Küll küllale liiga ei tee.

Mahlakas jõhvikas maitse soisel kaldal hää.

Ämber läks ümber.

Millal maksan memme vaeva.

Tilluke talleke tatsas tasasel pinnal.

Ematuli koju.

Pöidlad pihku, põialpoisid!

Kadrioru lossi- ja pargiansambel tähistab 290. aastapäeva

Vaade luigetiigile

Foto: internet

Põhja-Euroopa üks kauneimaid barokkansambleid — Kadrioru park ja loss — tähistab tänava oma 290. sünnipäeva. Kadrioru lossi- ja pargiansambli sünnipäevaks loetakse 1718. aasta 22. juulit, mil Vene tsaar Peeter I koos Itaalia arhitekti Niccolò Michettiga pani paika tsaariperekonna suveresidentsi ja seda ümbritseva kunstipargi asukoha. Tsaari abikaasa, hilisema keisrinna Katariina I auks anti sellele linna ja mere lähedal asuvale kauni loodusega piirkonnale nimeks Kadriorg (sks. k Catharinenthal). Valmis sai loss alles Peeter I tütre Jelizaveta ajal. Lossi ehitamist juhtis Vene arhitekt Mihhail Zemtsov. Loss ja tiibhooned ehitati

looduslikule astangule, lossi ette ja taha rajati prantsuse stiilis regulaaraed purskkaevude, hekkide ja lillepeenardega.

Nende seljataha jäänud sajandite ja aastakümnete jooksul on Kadriorg võõrustanud Vene tsaare ja keiserliku perekonna liikmeid ning pakkunud suvist peavarju Eestimaa kindralkubernerile.

Aastatel 1921–1929 tegutses hoones Eesti Kunstimuseum; 1930. aastate alguses kujundati loss ümber Eesti riigivanema residentsiks ehitati juurde banketisaal, söögisaal ja talveaed. Lossi ümbrus eraldati kõrge aiaga, kuid ülejäänud park jäi avatuks. Pärast Teist maailmasõda (aastatel 1946–1995) oli loss taas koduks Eesti Kunstimuseumile.

22. juulil 2002, pärast aastaid kestnud restaureerimistöid avati lossis Eesti Kunstimuseumi filiaal Kadrioru Kunstimuseum, kus eksponeeritakse lääne-euroopa ja vene vanemat kunsti.

ER

Lühidalt

● Juuni keskpaigas möödus 20 aastat legendaarsetest nädala kestnud öölaulupidudest. „Laulvaks revolutsiooniks“ kutsutud sündmuste tipp hetk saabus aga 11. septembril 1988 üritusel „Eestimaa laul 1988“, millest võttis osa ligi veerand miljonit inimest ja kus nõuti avalikult Eesti iseseisvuse taastamist. Sama aasta 16. novembril võttis Eesti NSV vastu suveräänsusdeklaratsiooni. 20 aasta möödumist esimestest öölaulupidudest tähistatakse selle aasta 19. augustil Tallinna Lauluväljakul lauluõoga „Märkamisaeg“. Kontsert algab õhtul kell üheksa ja kestab järgmise hommiku varajaste tundideni. Selle sündmuse sisuks on meie rahvast läbi aegade toetanud, trööstinud ja innustanud muusika ning vormiks seda muusikat endas kandnud, loonud ja laulnud rahva lugu elavas ettekandes toetatuna sõnast ja pildist. 19. ja 20. augusti vahele jääv lauluõo on vääriliseks sündmuseks tähistamaks laulvast revolutsioonist tõuget saanud taasiseseisvumispäeva.

● Tallinn valiti juba teist aastat järjest maailma seitsme intelligentsema kogukonna hulka. Auhind anti välja New Yorgis toimunud konverentsil „Building the Broadband Economy“. Eriti tõsteti esile kõikides Tallinna koolides e-kooli rakenduste kasutuselevõttu, m-parkimise laialdast levikut ja ID-pileiti edulugu. Muu hulgas leidsid äärmärkimist Tallinna ligi 600 avalikku internetipunkti, edukad e-riigi programmid ja kõige kõrgtasemelisemad ID-kaardid põhinevad avalikud teenused Euroopas.

● Riigikogu esimees Ene Ergma tegi maikuus ettepaneku külmutada praeguse riigikogu koosseisu palgad, mis tähendab seda, et vahemikus 2008–2011 (kuni järgmiste parlamendivalimisteni) jääks riigikoguliikmete palk 2008. aasta tasemele. Parlamendi töökorralduse töörühm jõudis tippametnike palgade külmutamist puudutava eelnõu osas kokkuleppele. Töörühma esimees Urmas Reinsalu leiab, et pärast õiguskantsleri kinnitus riigikogulaste palgade külmutamise põhiseaduspärasusest on raske leida argumente, miks ei peaks seda muutust ellu viima. Riigikogu hakkab asja arutama varasügisel, muudatus peaks jõustuma uuest aastast.

● Tallinnas toimus Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) Euroopa regiooni ministrite konverents, kus keskenduti tervisesüsteemide arendamisele. WHO peadirektor Margaret Chani sõnul peaksid Eesti inimesed olema õnnelikud, et Eestis 15 aastaga ellu viidud tervishoiureformid on aidanud üles ehitada nii hea tervishoiusüsteemi. WHO peadirektor tunnustas Eesti ravikindlustus-, haigla- ja perearstide reformi ning rahvatervise programme. Chan kiitis ka Eesti kogemust tervishoiuvaldkonna IT-rakenduste osas, märkides, et Eesti on kõige tugevam e-riik, mida ta külastanud on.

● Euroopa Komisjoni raportist selgub, et Eesti on teismeliste lugemisoskuse poolest Euroopas kolmandal kohal. Edetabeli tipus on Soome, kus lugemisprobleeme on vaid 4,8 protsendil teismelistest. Põhjanaanbritele järgnevad Iirimaa 12,1 ning Eesti 13,6 protsendiga. Euroopa viletsaimad noored lugejad elavad Rumeenias ja Bulgaarias, kus üle 50 protsendi teismelistest ei suutnud teksti korralikult lugeda ega mõista.

Annabergis toimusid järjekordsed lastepäevad

Selleaastased EÜSLi Lastepäevad toimusid Annabergis 6.–8. juunil. Seekord oli kohal 22 täiskasvanut ja 24 last. Kõige pisem oli 5kuune Marie-Luise. Üllatavalt palju oli väikseid mudilasi vanuses 2–5, neid oli kokku kümme. Teise osa moodustasid poisid vanuses 6–11 ja siis oli tüdrukuterida vanuses 9–13.

Tänavu organiseeris lastepäevad Ostwestfaleni grupp. Sinna kuulusid käsitööpetaja Tiia Torim (Tiia oli toonud kaasa lastele eakohased sportimisvahendid ja tema ideeks oli pärlitetege ja värvilise paberipadja valmistamine), Liina Sammul, Kristi Schmidt ja Katrin Maranik-Mones (paberitöö ja asjaajamine). Oma nõu ja jõuga toetas ka Maarika Remmert.

Reede õhtul kell 17.55 saabusime meie oma perega. Olime esimesed, kes kohal olid, aga sellest polnud midagi, kuna tasapisi tuli peresid aina juurde ja esimesed tutvused said juba tehtud. Õhtusöök oli valmis kella seitsmeks ning terve õhtu jooksul oli võimalust keha kinnitada. Ühtekuuluvustunnet tekitas väga soe vastuvõtt nii osalejate kui ka organiseerijate poolt, kuigi olime esmakordsed osavõtjad. Meie kahele tütrele oli Annabergi lossi jõudmine samuti väga põnev ja salapärane — ümbrus andis tunde, nagu oleksid nad väikeses muinasjutumaailmas. Me ei osanud arvatagi, mis järgmine päev tuua võiks, seega jäime seda suure ärevusega ootama.

Laupäevane päev hakkas kerge hommikuvõimlemisega ja maitsva hommikusöögiga. Siinkohal peangi kiitma Annabergi häid sööke ja kokkasid, sest söögilaud oli alati rikkalik. Hommikuti värsked saiad, kook ja kohvi pärastlõunal, jäätis

lõunaks, õhtul salatid, friikartulid koos vorstikestega, juustuga üleküpsetatud saiad, rohkelt puuvilju ja kõike muud head-paremat.

Hommikusöögile järgnesid pärlitest kettide ja loomade meisterdamine (krokodillid, hiirekesed ja muud mutukad-putukad), ajalehtedest kübarate ja paberipatjade valmistamine Tiia Torimi, Liina Sammuli ning teiste eelnevalt mainitud korraldajate juhatusel. Kõik see oli väga hästi organiseeritud — tegevusi jätkus igale vanusegrupile, samuti lastevanematele. Pärast lõunasööki oli päevaprogrammis martsipanitegu. Sellega seoses tuleb ära mainida ja tänada Eesti Vabariigi Suursaatkonda, kes saatis meie lastele üritusest "E wie Estland" ülejäänud pähkli-suhkrusegu, mille oli omakorda Saksamaale toonud teaduskeskus AHHA Eestist Kalevi kommivabrikust. Seega moodustus omamoodi „martsipanisild“ Tallinn – Tartu – Berliin – Annaberg. Ühte martsipaniportsu kuulus 20 g pähkli-segu, 20 g tuhksuhkrut ja teelusikatäis vett. Seda segu tuli kõvasti väikeses kausikeses segada ja sõtkuda, et hiljem siis oma fantaasiat kasutades erinevaid vigureid valmistada. Toiduvärvidega sai pärast kujukesed üle värvida, seda juhul, kui enne ei oldud martsipanikuju juba ära sõõnud.

Õhtupoolikul toimus väljas lastevõistlus, millest suure huviga osa võeti. Sellel ajal tegelesid isad lõkke tegemisega, et pärast õhtusööki koos tokileiba küpsetada ja lõkke ääres kena õhtut nautida. Laupäevane päev oli minu arvates väga edukalt korda läinud. Lapsed said palju uusi elamusi ja kogesid rõõmu, mille tulemuseks oli, et

magasime kõik kui puunotid.

Pühapäeva hommik algas samuti kerge hommikuvõimlemisega, mis elurõõmu ja jõu tagasi tõi. Pärast järgnevat hommikusööki oli enesetunne suurepärase selleks, et meie viimaselt päevalt siin Annabergis veel viimast võtta.

Omamoodi elamuseks sai väga elav ja värskel jumalateenistus, mille pidas Merike Schümers-Paas koos oma abikaasa Michaeliga. See jumalateenistus oli vaheldusrikas (plakulaulukaanon, tänapäevane muinasjutt, sõrmejäljend) ja meeldis ühtmoodi nii lastele kui lastevanematele. Jumalateenistuse tipuks oli ühe pereema ristimine, mis spontaanselt preester Michaeli poolt tehti.

Lastepäevade lõpuks said tublimad osalejad eriauhinnad. Niklas Jessen, Alexander Kasak — kanged võitlejahinged; Magnus Balzer, Anne Riina Peters, Leander Jessen — usinamad pärlitega pusijad; Tanel Schwoll ja Annabell Puckas — parimad martsipanivoolijad; Eliis ja Helina Malmre — parimad hüppenõõriega hüppajad. Pärast maitsvat lõunasööki algas kõikidel peredel kojusõit.

Meie osavõtt Annabergi lastepäevadest ei jää kindlasti viimaseks — uusi toredaid tutvumisi ja sõpru, keda tänu nendele lastepäevadele leidsime, tahaks kindlasti järgmisel aastal jälle näha.

Suured tänud kõikidele organiseerijatele, kes selle nädalavahetuse meile nii toredalt sisustasid, et võisime uute värske elamustega tagasi oma argipäevaellu sõita.

Peatse kohtumiseni!

Evelyn Suigom-Theßeling

Hannoveri kultuuripäevad 16.–19. mail 2008

Kultuuriatašee Reet Weidebaum annab prof. dr Peter Petersenile üle EV teenetemärgi

Hannoveri kultuuripäevade raames andis kultuuriatašee Reet Weidebaum Eesti Vabariigi ja presidendi nimel prof. dr Peter Petersenile Maarjamaa Risti V klassi teenetemärgi Eesti-Saksa kultuurisuhete edendamise eest.

Kultuuripäevad möödusid väga edukalt, linnarahvas tundis huvi eesti kultuuri ja keele vastu. Eriline kiitus sai osaks Eesti Filharmoonia Kammerkoorile, kes esines briti dirigendi Paul Hillieri juhendusel puupüsti täis Pauluse kirikus. Programm oli läbilõige (v.a Sibeliuse „Rakastava“) eesti ilma-

likust ja vaimulikust muusikast, kust ei puudunud Arvo Pärdi teosed, esitati ka Veljo Tormise ja Urmas Sisaski loomingut. Lõpuks lauldi Erik Bergmani „Lapponiat“ — inimhääle piire nõudev teos annab kavalate loodushääle jäljendustega plastilise pildi Lapimaast, sealhulgas lugematute sääskede teravat pirinat ja šamaanide ürgseid viise. Kontsert lõppes publiku kätejalgade aplausiga.

Veelkord suured tänud hr prof. dr Petersenile, kes omal kulul organiseeris nii võimsa ürituse. Me oleme õnnelik rahvas niisuguse sõbraga!

ER

Jaanipäevad Baden-Württembergis

Kolme Balti vabariigi — Eesti, Läti ja Leedu Saksamaa Baden-Württembergi aukonsulid, senaator h.c. Helmut Aurenz, prof. h.c. Helmut Sigloch ja prof. dr. Wolfgang parun von Stetten — kutsusid Balti riikide 90. sünnipäeva tähistamiseks ühisele jaanipeole laupäeval, 21. juuni õhtul Stetteni lossi, Künzelsau lähedal.

Pidustus algas üle 900 aasta vana linnuse lossioes vastuvõtuga, kus tervituskõnedega esinesid kõik kolm aukonsulit, alustades majahärra von Stetteniga, seejärel sai sõna Baden-Württembergi Liidumaa peaminister Günther H. Oettinger, järgnesid tervituskõned Eesti, Läti ja Leedu valitsusesindajate poolt. Eesti Vabariigi tervitused andis edasi Riigikogu liige, Urmas Klaas Reformierakonnast. Kõnelejad märkisid ära kolme Balti riigi ajaloolist sarnasust ja tublidust oma vabaduse eest võitlemisel. Suureks ja rõõmustavaks saavutuseks peeti ka Balti riikide vastuvõtmist Euroopa Liitu ning nende majanduse kiiret arengut, aga ka suurepärase koostööd Baden-Württembergi Liidumaa. Kõnede vahepeal esines kohalik jahisarvede puhkpilli-ansambel.

Ametlikule osale järgnes ühine koosviibimine ümber hiiglasuure jaanitule. Lisaks muudele hõrgutistele keerles tule peal vardas

tubli härg, nii et 400 peokülalise kõhud nalga tundma ei pidanud. Mõnusa koosviibimise taustaks ning ka hiljem jalakeerutuseks mängisid noorteansamblid Leedust. Kui hämaruse saabudes jaanituli süüdati, segunesid leedulased, lätlased, sakslased ja eestlased kõik ühiseks suureks pereks, küll ühisteks ringantsudeks ümber lõkketule kui ka tuntud läti rahvalaulu „Puhu tuul ja tõuka paati“ laulmiseks.

Oma kõnes ütles Eesti aukonsul härra Aurenz muuhulgas, et eestlastel ja sakslastel on paljuski sarnased jaanipäevatradsioonid nagu üle tule hüppamine jpm. Aga

Foto: internet

üks erinevus on siiski, nimelt saksa jaanipäeval ei saja vihma! Ja nii see ka oli. Alles pimeduse saabumisega, muutus päikeseline päev pea troopiliste õhutemperatuuridega talutavaks ka eesti rahvariite kandjatele.

Järgmisel päeval kogunesid Karlsruhe eestlased ja estofiilid Ettlingen-Oberweieri grillplatsile, et ka siitkandi rahvaga koos jaanipidu pidada. Tulijaid oli nii Heidelbergist kui Seattle'ist (härja Toomas Tuuling), rääkimata juba lähima ümbruskonna inimestest. Eriti rõõmustas, et lisaks 23 täiskasvanule oli meil sel õhtul seitse last ja koer Juku ringi jooksmas ning peost osa saamas.

Kuna ilm nii kuum oli, otsustasime suure lõkketule ära jätta, küll aga oli lastele lubatud nende oma nn minijaanituli süüdata, mille ka meie tublid „noorhärjad“ „daamide“ abiga süütasid ja kasvatasid. Sai grillitud, juttu aetud, uudiseid vahetatud.

Koos meeldivate inimestega lendas aeg kiiresti ja ka jalgpalli EMi õhtune mäng seisis ukse ees. Tuli asjad pakkida, lapsed metsa alt üles leida ja kodutee jalge alla võtta. Kui mitte enne, siis järgmisel jaanipeol kohtume uuesti, kõlas lahkumislause kõigi suust. Vaatamata kohutavale kuumusele oli tore pidu.

(vt ka www.degdeg.de/pildigaleriid)

Meeli Bagger / Karlsruhe

Kogu pere jaanipäev Münchenis

Müncheni jaanipäevalised

21. juunil tähistasid Münchenis elavad eestlased ja külalised maalilises Inglise aias jaanipäeva.

Müncheni eesti kogukonnal on traditsiooniks saanud võtta ühel kenal juunilõpu õhtupoolikul aeg maha, sõita perega-sõpradega rohelusse, grillida ja juttu puhuda. Grillimisplaanist tuli seekord küll politsei keelu pärast loobuda, aga siiski oli tore üksteist taas kohata ja ka uusi tutvumisi leida.

Lõõskavale keskpäevapäikesele sai mõnusaks kontrastiks Eisbachi

oja jahe vesi, milles väikesed jaanipäevalised mõnuga sulistasid. Kui Müncheni Eesti Seltsi esinaine Karin Ladva-Zoller kutsus lapsed mängima, võtsid vanast heast mängust „Haned-luiged, tulge koju!“ rõõmuga osa vanemadki. Ka improviseeritud varjuteatris telgi seinal said soovijad oma oskusi ja loovust näidata.

Kohtumiseni järgmisel aastal mõne Müncheni / Baierimaa järve ääres!

Merike Adams

Chicago Naperville, IL, USA

25.–30. mail toimusid Annabergis kolmandad Senioride puhkepäevad

Sauna taga tiigi ääres ehk kuidas me 55+ nädalat pidasime

Igal hommikul Annabergis ärgates mõtlesin, et mida uut see tänane päev toob — kogu aeg sündis minu jaoks midagi ootamatut, imeksandavat ja toredat.

Annabergi sõites olin natuke kahevahel: kuna ma ise ei ole veel üle 55, siis arutlesin omaette, et kas mõningane eavahe võib saada suhtlemisel takistuseks. Loomulikult mõtlesin kogu aeg ka seda, et mida on minul, nooremapoolsel papihakatisel, neile elukogenuile ja palju näinud inimestele öelda. Mõtted mõteteks, Annabergi jõudes tuli kõigepealt hakata sööma ja siis tegutsema. Minu mure võimalike suhtlemisraskuste pärast hajus kohale jõudes nagu nõiaväl, sest tundsin end kohe nagu üks paljude kohaletulnute hulgas.

Tule ääres istun mina...

Minu esimesel õhtul tegime õues tuld. Lõõts mängis ja rahvas laulis. Vahepeal küll nii, et parem tiib oli ühe salmiga vasakpoolsest tiivast eespool, aga ikkagi oli mõnus. Tähed vaatasid meie tuletegemist ja sääskedega võitlemist rõõmsasti pealt ja nii saigi õhtu.

Ja sai hommik. Tajusin, et hommikupalvusi ja Jumala Sõna oodati. See, kui tänamist, palvetamist ja meditatsiooni elu loomuliku osana võetakse, täidab rinna imelise rõõmuga ning mina omakorda sain saadud rahu ja järelemõtlikkuse vaimu tagasi peegeldada. Tundsin pärast hommikupalvusi, et selline vastastikkune positiivne mõjutamine kestis kogu päeva ja seda laengut jätkus igaks päevaks.

Metsa läksid sa ja metsa läksin ma...

Ka muudes ettevõtmistes tajusin igapäevase osavõtlikkust ja positiivset energilist suunamist. Kas olid need loengul osalemine ja pärastine diskussioon või ühine filmivaatamine, mille järel vahetati mõtteid ja mälestusi — igal päeva-korrapunktil oli mingisugune tulemus. Loomulikult ei läinud koosolemine vaidlusteta. Aga kus mujal siis selguks tõde kui mitte vaidlustes? Kõige tulisevalt arutati uue ja traditsioonilise väliseestluse vahe-

korra üle. Et meie hulgas oli ka proua Pähn Rootsist, sai seda küsimust hoopis teises valguses vaadata. Ma ei usu, et meie diskuteerimise tulemusena oleks selgunud absoluutne tõde, kuid üks sai selgeks — küsimust uuest ja vanast väliseestlusest tuleb käsitleda lugupidamisega ja kompromissiga mõlemalt poolt.

Üks päev oli väljasõidule pühendatud ja meil õnnestus külastada müütilist Siegfriedi-aegset Drachenburgi kindlust Rheini ääres. Üles mäele viis meid trossraudtee, kuid tagasi otsustas nii mõnigi matkasell jalgsi kõndida. Jalutuskäik alla tasus end ära, kuigi oli väsitav. Peale õhtusööki olid aga kõik end taas kogunud ja igaõhtune laulupidu võis jälle alata.

Kõik metsaloomad teadsid ammu juba...

Kohe 55+ nädala alguses hakati rääkima eelseisvast peoõhtust kui millestki poolsalajasest, nagu oma vennaskonna pühast rituaalist. Vabamuürlaste salateenistusest tundus seda eristavat vaid asjaolu, et

sellele rituaalile oodati mitmeid külalisi. Igatahes naasid nii mõnedki seniorid pealelõunasel puhketunnilt äraseletatud näoga, ja kuluaarides sosistati, et mõned peoõhtu numbrid olla isegi kodus selgeks õpitud! Kõik see äratas muidugi suures koguses uudishimu, eriti veel minus, kes ma ei olnud seni näinud ühtegi sarnast eeskava.

Kui neljapäevaõhtused külalised olid saabunud ja pidulik õhtusöök veiniga alla loputatud, siis läks lahti uskumatu eeskava. Kokku olid 55+ nädalast osavõtjad seniorid valmistanud ette kahe ja poole tunni kava, mille hulgas oli nii laulu, instrumentaalmuusikat, ettelugemisi ja ülinaljakaid teatritükke. Võin täie tõsidusega öelda, et ei ole kunagi näinud nii mõnusaid numbreid, mida oleks ainult omal initsiatiivil ja nii suure rõõmuga ette kantud. Au ja kiitus tegijaile!

Ja ega pidu sellega siis veel läbi olnud — pärast eeskava algas teine vaatus: laul ning tants ja Maie sünnipäev. Peale keskööd olid lärm nii kõva, et kostis küllap Bad Godesbergini. Aga need vanad

laulud, mida kõik täiesti kõrist kaasa laulsid, nii rahvalikud viisid kui Valgre surematud ballaadid, olid igal juhul väärt kuulamist!

Et õitseb roos rannaliival...

Meie peoõhtuks sättis ennast õitsema ka imeilus kaktus, mida mina oma võhikkuses öökunin-gannaks pidasin. Kuigi tegemist ei olnud ilmselt mitte regendiga, nagu meie kõiki laule mängida oskav peomuusik täpsustas, olid need õied siiski meie peotuju krooniks.

Ja sai jälle hommik, seekord viimane, ning oli aeg lahkuda. Enne muidugi võeti nädal sõnas ja pildis kokku ning tänati suure töö tegijaid — korraldajat Maie Kisis-Vainumäed, muusikut Arne Haasmat ning Annabergi head pererahvast. Ja siis hakati muidugi kohe uusi plaane tegema — järgmisel aastal ootab meid ju 55+ nädala kõrval ka ESTO nädal.

Tänuilikkuses ootan uusi kohtumisi ka mina,

Kristel Neitsov

Traditsiooniline grupipilt trepil

Kommentaariid

Linda Pärtel: *Kõigepealt — taevataat oli meiega, sest ilmad olid suurepärased. Need päevad toimusid kolmandat korda. Iga aastaga on need muutunud ilusamaks, mitmekesisemaks. Maie! on ikka uued ideed. Ja see on õige, mis ta ütles: miks mul see idee juba varem ei tulnud! Aitäh Sulle, Maie. Tänu ka EÜSLile, kes seda üritust finantsiliselt toetab, ja nagu kohapeal kuulsime, ka edaspidi seda teha kavatses.*

Viigi Liiv-Hillep: *Mul on hea meel Teid tänada väga ilusate ja vaimukalt sisustatud senioride päevade eest Annabergis. Olin nii tore üle pika aja jälle kokku saada armsate "Leelo" laulusõpradega ja samal ajal teha uusi, rikastavaid tegevusi. Eriti Teie suurepärase dünaamika tegi olemise huvitavaks ja ka koduseks, millest jääb mulle soe mälestus kauaks ajaks.*

Piret Puit-Otter: *Enne minemist ma natuke kartsin: mis ma seal teen, mul läheb igavaks... Võtsin raamatu ja käsitöö kaasa, aga mul ei läinud neid vaja. Kõik seal olid väga kenad ja kuulasin nende jutte hea meelega. Teiselt poolt, päevad olid hästi sisustatud. Kõik oli tore!*

Karin Rumming: *Tuju ja olukord Annabergis oli tõepoolest tore ja väga lahe!*

Kristel Neitsov: *Tänu hullumeelselt vahva nädala eest!*

Maie Kisis-Vainumäe: *Tänada tuleb 55+ osavõtjaid! Teie olete kõik nii suure entusiasmi ja asja juures, et võtab südame soojaks ja pisar tuleb silma! Aastast aastasse sujub paremini, kasvame aina rohkem kokku, õhkkond on rõõmsameelne ja heatujuuline. Kuna eeltingimused on niivõrd soodsad, siis on korraldamine ainult kähkete.*

Etekedend lõppõhtul olid suurepärased — sellest võiksid nooremad eeskujuga võtta. Pillimees Arne Haasma sättis kõike järjekorda ja juhtis õhtut. Arvan, et üritus meeldis kõigile, mina igatahes olen vaimustatud!

Hiljemalt järgmisel aastal kohtume jälle — nimelt 24.–29. mail 2009. Loodan rohkele osavõtule!

Emotsionaalne laeng Seedriorult: Euroopa Eestlaste Koor käis Kanadas laulupeol

VI Seedrioru laulupidu toimus Toronto Eesti Seltsi Täienduskooli 60. juubelisünnipäeva egiidi all laupäeval, 28. juunil.

Laulupeo aupatrooniks oli dr Roman Toi, kes sai laulu-rahvalt tervituseks tormilise aplausi.

Kooridest osalesid Toronto Eesti Koolikoor, T.E.S. Täienduskoolikoor, ESTONIA segakoor, T.E.A.S. Ööbik, Toronto Eesti Meeskoor, Cantate Domino Segakoor, Hamiltoni Eesti Seltsi Segakoor, Skautide ja Gaidide Orkester, ESTudio Kammerkoor Eestist ja Euroopa Eestlaste Koori 12 liikmeline esindus dirigendi Kalev Lindali juhendamisel.

Kaire Tensuda on oma Eesti Elus ilmunud artiklis emotsionaalselt Seedrioru toimunu kokku võtnud: „Kui jälle on vaja tõestust väitele, et kodu- ja väliseesti vahelised piirid ehk siis lõhed on nüüdseks hajunud,

siis oli raudselt selle kinnituseks Seedriorul toimunud Suvihari, milline suursündmus tõi kokku rahvahulki mitmelt mandrilt. Esinejate, võimalik, et ka publiku hulgas olid esindatud mitmed riigid. Polnudki enam kodu- ja väliseestlasi, vaid rahvuskaaslased, kelle kodu võib kas ajutiselt või päriselt asuda küll erinevatel mandritel, ent süda tuksub eesti rütmis. Aukülaliseks EV rahvastikuminiister Urve Palo, kelle sisukas sõnavõtt ühendas kõiki lähemalt ja kauge-malt kokkutulnuid... Vaevast leidis nii tundetud inimest, kelle laulupidu — Suvihari pidustuste kulminatsioon — ei toonud pisarat silma või värinat hinge. Traditsioon, mis on Eestis kestnud ligi 140 aastat, ei vaibunud okupatsiooniaastatel kodumaal, samuti jätkus elujõuliselt võõrsil — vabas maailmas, kuhu sattus kümneid tuhandeid eestlasi. On avaldatud arvamust, et laul on see, mis seob eestlasi — kui on

midagi hingelähedast ja kallist, siis saab seda suurepäraselt väljendada laulu kaudu. See on see maagiline isamaatunne, mis peegeldub läbi laulu ja tuhandete inimeste, kes istuvad laulu lummuses ja saavad osa sellest imepärasest traditsioonist, mis ei lase vist kunagi eestlusest välja surra. Olles kogunenud sinimustvalgete lippude alla, oma armastatud laule kuulama, võis igaüks samal ajal mõtestada iseene jaok eestluse olemust ja omaenda rolli selles. Et see kõik, mida naudime täna, kestaks veel kaua aega. Kui vaadata praeguste korraldajate väsimatut energiat ja põlvkondade vahelist harmooniat, pole karta, et armsad traditsioonid kuhugi kaoks. Kui jätkub rohkem neid vabatahtlikke tegijaid, kes ei pea paljaks oma aega õilsa eesmärgi nimel kinkida, on eestlaste ühis-tegevuse jätkumine garanteeritud... Suur au ja kiitus selle suurpeo korraldajatele, esinejatele ja läbi-

viijatele! Tundus, et iga detail oli peensusteni paigas, mitte midagi ei jätnud soovida ja emotsionaalse laengu said kõik, kes sel nädalalõpul Seedriorul viibisid.”

Meie — Euroopa Eestlaste Koori esinduse — võõrustajaks oli Hamiltoni Eesti Seltsi Segakoor. Siinkohal veelkord suurimad tänud Lia ja Erik Hessile ja õpetaja praost Hannes Aasale ja tema vanematele, ning kõigile uutele sõpradele, kes nõu ja jõuga koorirahva liikumisi ja elamisi aitasid paika panna!

Väga positiivse kogemuse saime nii Torontos Eesti Majas toimunud ühendkooride kui ka Hamiltoni ES Segakoori kooriproovides. Oli armas kogeda, et meie koori kokkutsumise idee tekitas elevust; et meie koori lipp ja logo äratas tähelepanu; et meie koori töövormid — koorilaagrid ja hääle-rühmade kaupa sisselauldud CD leiavad edaspidi ehk ka sealpool lompi järgimist; et meie dirigent

Kalev oma emotsionaalse õpetamise ja dirigeerimisega pani ka Hamiltoni koori laulu „See on Eesti” rõkkama; et Toronto Meeskoor nii kenasti meie kuumusest ja konditsioneeridest väsinud hääli tuli turgutama; et me leidsime oma koorile austajaid, kes on lubanud tulla siiapoolegi koorilaagritesse! Oli fantastiline kogemus leida Kanadast eest nii suurt ja aktiivset eestlaste kogukonda. Nii palju ja häid uusi sõpru!

Kohtumiseni — kui mitte enne, siis kindlasti juba järgmisel aastal üldlaulupeol Tallinnas!

Vaata ka:

www.eestikoor.eu

<http://www.reporter.ee/index.php/2008/07/04/reporter-reisib-kanada-estlased-pidasid-laulupidu/>

Mare Rahkema

Euroopa Eestlaste Koor

Väliseestlaste arhiivinduslik suvekool Käsmsus: „Eestlaste kultuuripärand võõrsil II“

Selleaastane suvekool sarjast „Eestlaste kultuuripärand võõrsil“ toimus 17.–22. juunil Käsmsus. Suvetool on mõeldud võõrsil elavatele eestlastele, kes tegelevad asukohamaal eesti kultuuripärandi kogumise ja säilitamisega. Suvetoolist osavõtjate põhivaldkond on koondunud arhiivinduslikule tegevusele, kus keskendutakse välismaal olemasolevate Eesti ja eestlaste kohta käivate dokumentide ja materjalide kogumisele.

Käsmsu suvetoolist olid tulnud osa võtma väliseesti arhiivides töötavad vabatahtlikud ja kultuuripärandi kogumise ja säilitamisest huvitatud eesti kogukondade liikmed Ameerikast, Austraaliast, Kanadast, Venemaalt, Saksamaalt, Rootsist, Lätist ning Inglismaalt.

Paljud suvetooli külalised olid omavahel tuttavad juba eelmisel aastal Kokel toimunud suvetoolist. Käsmsu saabumise päeval oli meil võimalus tutvuda Lahemaa Rahvusparki tuntumate mõisatega (Palmse, Sagadi) ja vaatamisväärsustega (Ilumäe kalmistu), mille ajalugu tutvustas meile ajalooeaduste professor Enn Tarvel.

Suvetooli asukohta Käsmsut ja tema ajalugu tutvustas väga huvitavalt Anto Juske, kes on avaldanud Käsmsu kohta mitmeid raamatuid. Eestis väga populaarne ja meeldiv suvitusküla Käsmsu on kuulsust kogunud kaptenite külanäe, kus on aegade jooksul elanud 64 kaptenit.

Käsmsus jäävad silma omapärased valged puidust majad ning mereäärased hüüelsuured kivid.

Käsmsu suvetooli korraldasid 2008. aasta jaanuaris loodud MTÜ Baltic Heritage Network ja väliseesti arhiivide töörühm. Suvetooli raames toimusid loengud ja koolitused kultuuripärandi digiteerimisest, kultuurivaradega seotud õigusküsimustest ning sellest, kuidas ja miks koguda eestlaste elulugusid. Teadmisi ja praktilisi näpunäiteid jagasid koolitajad erinevatest Eesti mälu- ja teadus- asutustest, nagu Rahvusarhiiv, Filmiarhiiv, Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahva Muuseum, Tartu Ülikool, Ühendus Eesti Elulood. USA arhiivide õigusküsimustest rääkis külalislektor Elizabeth Haven Hawley Immigratsiooni- ja Uurimise Keskusest (Minneapolis).

Esmakordselt toimus suvetoolis mälu- ja elulugude öhtu, kus kõigil

osalejatel oli võimalus pajatada üks killuke oma elust. Mälu- ja elulugude teemaks oli valitud „Minu esimene välisreis“. Antud teemal sai kuulda väga humoorikaid ja huvitavaid seikasid. Suvetooli viimane päev oli vaba foorumi päev, kus seminarist osalejatel oli võimalus rääkida oma kogukonna või asutuse tööd- tegemistest ning tuleviku- plaanidest. Väga põhjalikult eesti arhiivide on senini moodustatud Austraalias (Eesti Arhiiv Austraalias), Kanadas (Tartu Instituudi dr Endel Aruja nimeline Arhiiv ja Raamatukogu) ning USAs (Eesti Arhiiv Ühendriikides).

Käsmsu suvetool lõppes ühise väikese laulupeoga, kus pilli mängis Aleksander Sünter Eesti Pärimusmuusika Keskusest. Korraldajatel oli ühislaulupeoks välja antud suvetooli laulik, sest tihti juhtub nii, et inimesed teavad küll erinevaid laule, kuid mäletavad laulust vaid esimest salmi. Lauliku abil oli väga mõnus kaasa laulda. Ühislaulmise öhtuks tuli meile külla Veljo Tormis, kellega koos lauldi mitu regilaulu.

Suvetoolist osavõtt oli väga huvitav ja hariv, oluline oli ka kontaktide vahetamine teiste osavõtjatega. Nüüd tuleb vaid kõik õpitu praktilistes töodes ära kasutada.

Triin England
Kölni Eesti
Rahvuskoondise liige

Käsmsu suvetoolist osavõtjad

AJALUGU

Nõmme Saksa Lunastaja kiriku taasavamisest

Kirjutasin kunagi ajalehes Eesti Rada (nr 4, juuli/august 1992) artiklis „Rüvetatud pühakoda. Üks paljudest“ Nõmme Öie, Rohelise ja Valdeku tänava nurgal asuvast endisest Saksa kirikust, mis 1939. aastal oma tegevuse lõpetas. Hiljem rüvetati pühakoda, sinna asutati ladu ja vene kooli poiste töökoda. Aastad läksid, nüüdseks on kirik jälle täies aus ja hiilguses ning töökorras. Aga sellest allpool pikemalt.

Niisiis — räämas ja mahajäetud kiriku taastas Luterlik Nõmme Rahu kogudus koostöös linnaosavalitsuse, kultuuriväärtuste ameti ja kultuuriministeeriumiga. Hooned ja neid ümbritseva maa on andnud Rahu kogudusele Saksa Kiriklik Ühing.

Ligi 15 aastat tagasi alustatud kiriku renoveerimistööd lõppesid kirikus 2007. aasta oktoobris, pärast seda on tegeletud kiriku sisustamisega. Pandi kohale pingid, mis saadi Saksamaalt, altari- katted saadi Soomest. Hea akustikaga kirikust peaks saama väga hea kontserdi- ja lindistuspaik. Kiriku uus orel on Eestis unikaalne — see on ainus Hollandis valmistatud pill Eestimaa kirikutes. Orelil musitseerib Toomas Trass.

4. mail 2008 pühitses peapiiskop Andres Põder, kaasa teenisid praost Jaan Tammsalu, emeriitõpetaja Volde- mar Ilja, toompraost Ilpo Rannankari, ülemõpetaja Peter Hellgren, titulaar- praost Paul-Gerhard Moerschmann Saksamaalt ja assessor Ove Sander.

Kaastegev oli Nõmme Rahu koguduse meeskoor, soololauluga astus üles praost Oiva Vuotilainen, viulit mängis Marie Trei ja organist-koorijuht oli Imbi Laas.

Pidulikul sündmusel viibisid president Arnold Rüütel ja proua Ingrid Rüütel, välisminister Urmas Paet, linna- osavanem Rainer Vakra, Lunastaja kiriku taastamisele kaasaaitajad, vaimu- liikud ja koguduse liikmed.

Kirik uksed olid lahti kogu päeva. Peeti kaks jumalateenistust ja anti mitmeid kontserte. Nendest veel edas- pidi.

EELK assessor, Nõmme Rahu Kiriku õpetaja, filosoofiadoktor Ove Sander märkis, et kirik valmis riigi, linna, Nõmme linnaosavalitsuse, koguduse ning paljude eraannetajate toel. Kokku kulus kiriku taastamiseks umbes kümme miljonit krooni.

Aga nüüd kiriku ajaloo. Oma kirik oli ka Nõmme sakslastel, mille ehitamine (või õigemini ehitamise algus) oli tihedalt seotud hääbuva Heakorra Seltsiga. Nimelt tellis selts 1925. aastal kohalikult saksa seltskonnategelaselt ja arhitektilt Robert Natuselt oma rahva- maja rekonstrueerimise projekti. Raha- puudusel see ei teostunud. Novembris 1928 hävis tulekahjus ka vana maja ise. Krundi ostis nüüd Nõmme Saksa Kiriku Ühing. Viimane tellis uue projekti samalt autorilt, nüüd aga kiriku koos pasto- raadiga. Nõmme Saksa Lunastaja kogudus oli registreeritud 1927. aastal.

Esimene samm oli nüüd Heakorra Seltsi maja vundamendile õpetajamaja ehitamine, mis valmis 1929. aastal. Kirikuhoone nurgakivi panekuni jõuti mitu aastat hiljem, 1932. aasta aprillis. Juba sama aasta 3. novembril võeti Nõmme Saksa Lunastaja Kirik (Erloser- kirche) kasutusse.

Kirik omanikuks oli Saksa Kristlik Ühing, kuhu olid peamiselt koondunud Nõmmele elavad sakslased. Aastail 1939–1940 lahkus neist enamik Saksa- maale ja kirikust kujunes ajutiselt Keila luterliku koguduse abikirik. Kirikut kasutas ajutiselt Paldiski kogudus.

Kirik natsionaliseeriti 1945. aastal. 1948. aastal anti kirik üle Eesti Nõukogude Kunstnike Liidule ateljee- ruumideks. Siin oli ka moeateljee. Hiljem olid siin mingid laoruumid. 1956. aastal anti kirik naabruses asunud 30. keskkooli (hiljem Valdeku Gümnaa- sium) poiste puidu- ja metallitöö klassi- dele. Seal hakkasid kopsima haamid ja vinguma saed, lisaks vene poiste larm, mis kostis tänavale. Seoses sellega toimusid aastatel 1957–1958 hoonet kahjustanud ümberehitustööd, mille käigus valati raudbetoonist vahelagi ja muudeti akende kuju, mille tulemusel muutus oluliselt ehituse sise- ja välis- ilme.

1990. aastate algul tagastati hoone Saksa Kristlikule Ühingule ja see seisis üle kümne aasta tühjana.

2003. aastal andis omanik hooned ja

On valminud kodulehekülj „Eesti Arhiiv Saksamaal“ <http://ea-saksa.balther.net>

Kodulehekülje Eesti Arhiiv Saksamaal tekkelugu sai alguse projektist „EÜSLi Kölni Rahvuskoondise Arhiiv Saksamaa Liitvabariigis“. Arhiiviprojekti alustati 2007. aastal ning projekti toetajaks on Rahvusaaslaste programm (Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadus- ministeerium).

Kuna Saksamaal elavate eestlaste peamine tegevus toimus ja toimub suures osas kohapealsetes organisatsioonides, kajastub rahvuskoondistes alles jäänud materjalides ere ja kordumatu ajalugu. Erinevalt näiteks Kanadast, Ameerikast, Rootsist, Austraaliast, kus tekkisid tugevad eesti keskarhiivid, ei asutatud mitmetel objektiivsetel ja subjektiivsetel põhjustel sellist keskarhiivi Saksamaal. Kogu Saksamaa eestlaskonna kujunemist, käekäiku ja arengut kajastav dokumendipärand on jäänud tänaseni laialipillutatuks ja seega ka hävimisohtu.

Kölni Eesti Rahvuskoondise inimesed on võtnud seda probleemi tõsiselt ning seadnud eesmärgiks korradada ja säilitada rahvuskoondise tegevuse käigus tekkinud ajaloolis-kultuurilise väärtusega arhivaale ning teha osaliselt need dokumendid ka internetipõhiselt kättesaadavaks.

Eesti Arhiiv Saksamaal eesmärgiks on koguda ja säilitada oma tegevuse lõpetanud EÜSLi rahvuskoondiste kui ka tegutsevate rahvuskoondiste ning teiste eestlaste ühenduste materjale. Koduleheküljel on võimalus ka eraisikutele oma personaalarhiivi avaldada.

Samuti on võimalik arhiivi koduleheküljel külastada virtuaalseid näitusi, mis on seotud siinsete eestlastega, lugeda arhiivialaseid artikleid, saada näpunäiteid, kuidas vormistada erinevaid dokumente jne. Tulevikus peaks arhiivi koduleheküljel olema võimalik ka teha infootsingut Saksamaa eestlaste arhiivikogudest.

Kölni Eesti Rahvuskoondisel on hea meel kutsuda üles kõiki Saksamaa eestlasi aktiivselt kaasa aitama eestlaste kultuuripärandi säilitamisele. Hetkel on kodulehekülje tegemine alles algusjärgus, sest eelnevalt tuleb materjal ära süstematiseerida ning alles siis saab selle arhiivilehele üles panna. Praegu on valmimas Kölni Eesti Rahvuskoondise dokumentide nimestik. Loodame, et nimestik jõuab veel sellel aastal kodulehele. Praeguse seisuga on arhiivi koduleheküljel Baltic Heritage Network (www.balther.net) portaali serveri halduses ning kodulehekülje toimetajaks on Triin England. Seoses koduleheküljega Eesti Arhiiv Saksamaal tekkivate küsimuste ja ettepanekute ja võimalik pöörduda Triin Englandi poole meiliaadressil england0906@aol.com.

Eesti Arhiiv Saksamaal kodulehekülj on valminud Kölni Eesti Rahvuskoondise ja MTÜ Baltic Heritage Network'i ühistööna.

Baltic Heritage Network (www.balther.net) on mitmekeelne portaal, mis koondab informatsiooni Balti diasporaa kultuuripärandi leidumuse ja sellealase tegevuse kohta. Portaaliga loodetakse kaasa aidata rahvusvahelise koostöövõrgustiku arendamisele kaasates välisbalti, asukohamaade ja Baltimaade arhiive, raamatukogusid ja muuseume, mälu- ja teadus- asutusi, diplomaatilisi ja kultuuriinstitutsioone (seltsid, organisatsioonid), aga ka üksikisikuid, kes hoolivad Balti diasporaa ajaloo- ja kultuuripärandi säilitamisest.

Kodulehekülje väljatöötamist toetas Rahvusaaslaste programm (Eesti Vabariigi Haridus- ja Teadusministeerium). Täname!

Triin England
Kölni Eesti Rahvuskoondise liige

Foto: internet

pretendeeri. Kui nad aga soovivad Nõmmel jumalateenistusi pidada, siis on nad alati siin teretulnud.

Ja veel — Nõmme Saksa Lunastaja kirik on juba kolmas viimasel ajal taastatud luteri pühakodadest Tallinnas. Varem on korda tehtud Peeteli kirik, kus Nõukogude ajal paiknes filmiladu, ja Rootsi-Mihkli kirik, mis oli tuntud raskejõustikumajana.

Nõmme Saksa Lunastaja kirik on väike ja õdus pühakoda, kus saab ka kontserte lindistada ja kuulata.

Avo Suurvärav / Tallinn

ma Nõmme Rahu kogudusele.

2004. aastal algas renoveerimine —

projekteeris Fredi Tomps, ehitas AS

Rihti Projekt. Kirik taastati originaali-

lähedasena. Lage tõsteti, valmis oma-

pärane võidukaar. Rist on puust,

domineerivad pikad ja kitsad aknad.

Kirikus on põrandaküte. Kirik valmis

2007. aasta jõuluks.

Renoveeritud kirikus on juba toimu-

nud mitmeid kontserte ja teenistusi. Uut

kirikut on käinud uudistamas väga palju

inimesi. 4. mail 2008 toimus kirikus

päeva jooksul seitse kontserti. Esinesid

Nõmme Rahu koguduse segakoor,

pühapäevakooli lapsed ja õpetajad,

segakoor Riola, Nõmme baptisti-

koguduse kammerkoor, Heiki Mätlik

kitarril, Andres Uibo orelil jt.

Kirikus on toimunud teistsuguseid

üritusi. 24. mail kogunesid kirikusse

Eesti ja Soome sõpruskoguduste

esindajad, et ühisel kontserdil arutada

koostöö hetkeseisu ja tuleviku üle.

Nõmme Kevad 2008 aväritus oli

samas kirikus 30. mail. Esinesid Tallinna

Muusikakeskkooli kammerkoor ja

solistid. 31. mail korraldas Nõmme

muuseum ekskursiooni „Paekiviehitised

Nõmmel ja Nõmme Lunastaja kirik“,

1. juunil toimus kirikus orelikontsert,

esines organist Toomas Trass.

Saksa Lunastaja Kirikul on ka oma

väike kogudus, kes Ove Sanderi sõnutsi

tegutseb Tallinnas, Rootsi Mihkli kiriku

juures, kuid tema uutele ruumidele ei

IN MEMORIAM

Müncheni eestlaste keskel on sulgenud oma eluraamatu kaaned Irmgard Prommer, Ulla Rührschneck ja Kuno Freiberg. Nad on jõudnud sinna, kust ei tulda enam tagasi, kus valitseb igavene rahu ja vaikus. Jäägu meile kestma nende mälestus.

Igal põlvkonnal on oma ideaalid ja ka omad raskused, mis on vaja ületada, et jõuda oma püüdluste eesmärkideni. Läbi raskuste kulges selle põlvkonna tee, kes sõjakeerise tõttu oma nooruses olid sunnitud maha jätma kodu, isamaa ja elu nimel rajama uue kodu võõrsil. Igal põlvkonnal on oma saatus.

Proua Irmgard Prommer (neiuna Raeder) sündis 07.02.1914 Tallinnas. Ta lõpetas seal gümnaasiumi, abiellus 1941. aastal ja põgenes koos mehega 1944. aastal Saksamaale. Nagu paljud teised kaasmaalased, nii lahkusid ka nemad 1952. aastal USAsse. Aastal 1971 pöördusid nad tagasi Müncheni. 1979. aastal suri Irmgardi abikaasa. Irmgardil oli veel hiljuti tihe ühendus oma koolikaaslastega nii Eestis kui ka mujal, keda ta ka abistas. Varasematel aastatel võttis ta ka osa eesti üritustest. Proua Prommer elas kõrge vanuseni (94) ja suri 11.04.2008 Münchenis.

Proua Ulla Rührschneck (neiuna Mosin) sündis 13.08.1921 Helsingis, kus ta isa Arnold Mosin oli tegev kontsertmeistrina Helsingi Filharmoonia Orkestris. Perekond pöördus hiljem tagasi Eestisse, kus isa oli Tallinna orkestri liige. Ulla Rührschneck lõpetas seal gümnaasiumi ja tema kindel soov oli jätkata õpinguid ülikoolis ajakirjanduse alal. Ta töötas ajutiselt ka lektorina ajalehe kirjastuses. Tema abikaasa, Heinz Rührschneck, oli saksa sõjaväelane ning valdas vabalt eesti keelt. Ulla Rührschneck põgenes 1944. aastal Saksamaale nagu paljud teised kaasmaalased. Alates 1948. aastast elas ta mehe ja tütreaga Münchenis. Ta oli alati ülimalt aktiivne Müncheni eestlaskonnas, võttis osa kõigist eestlaste üritustest ja ei puudunud üheltki igakuiselt kokkutulekult. Alles siis, kui tal halveneva tervise tõttu see enam võimalik polnud, oli meil ühendus temaga telefoni teel. Tema tegelikuks huvialaks jäi kuni surmani Eesti kirjandus ja eriti praeguse aja uuemad väljaanded. Proua Ulla Rührschneck suri 12.05.2008 Münchenis. Teda jäid leinama tütar dr Heli Aurich oma perega.

Härra Kuno Freiberg sündis 29.11.1923 Tallinnas, kus ta lõpetas ka gümnaasiumi. Tema perekond lahkus Eestist 1941. aastal. Pärast sõja puhkemist võttis ta osa venevastastest lahingutest ja sattus venelaste kätte vang. Nende raskete elamuste tagajärjel (tüüfus jne) ning nälginuna saadeti ta tagasi Saksamaale. Ta elas 1949. aastast Münchenis ja töötas 40 aastat edukalt US-Army juures kaadriosakonna juhatajana. Peale pensionile jäämist kuni käesoleva aasta alguseni harrastas ta koos elukaaslasega sporti. Kuno Freiberg jääb meie mälestusse kui ülimalt sümpaatne, abivalmis inimene, kes kaunistas meie igakuiseid kokkutulekuid oma lõbusa jutu ja huumoriga. Ta suri ootamatult raske haiguse tõttu 28.06.2008 Münchenis.

Müncheni sõbrad

IN MEMORIAM

Mälestus Leida Siniveerist

28. mail 2008 sulges igaveseks silmad Leida Siniveer. Astus teele igavikku, teele oma liiga noorelt surnud poja Kaarli juurde.

Leida elu ei olnud mitte alati kerge. Ta põdes raskeid haigusi, oli palju kordi haiglas. Viimane kord ta haiglast enam koju ei saanudki, vaid ta paigutati vanadekodusse. Ta ei nurisenud sääli. Teda külastas tihti pojatütar Leena, kes käis Kölni ülikoolis, abiellus ja elab praegu Bergisch-Gladbachis.

Leidal oli enne surma veel õnnelik sündmus: ta sai vanavanaemaks ja pisikest Inat süles hoida, mille üle ta väga õnnelik oli.

Leida oli alati rõõsameelne, LEELO kooris oli ta truu kooriliige ja üks kandvatest sopranitest. Ta oli musikaalne ning selle päris temalt ka poeg Kaarel. Leidal oli hea naljasoon. Kui Annabergis toimusid igal suvistepühadel laululaagrid, oli Leida üks nendest, kes õhtuti ikka mõne lõbusa ettekandega kõik naerma pani. Temaga koos olla oli alati lõbus.

Veel kõrges vanuses laulis ta kohalikus kirikukooris Rheindaleni ja tantsis sealses senioride tantsugrupis.

Leida — Sa olid vapper, ei lasknud kunagi pead norgu, võtsid elust osa. Minule jääb Sinust ilus mälestus. Julgen seda öelda ka endiste LEELO koori liikmete nimel. Tean, et Sa olid kõigile armas ja hea kaasmaalane.

Linda Pärtel
Düsseldorfiist

Eakate kodu VILLA BENITA

27. märtsil 2008 avasime Harjumaal, Keila vallas looduskaunis kohas Eestis uudse filosoofiaga Eakate Kodu Villa Benita, mille põhieesmärk on pakkuda südamlikku ja kvaliteetset teenust hooldust vajavatele eakatele inimestele.

120 kohaga, spetsiaalselt eakatele mõeldud, tehtud ja ehitatud Villa Benita on paindlik,

lähtub eelkõige kliendi isikusest, arvestab iga kliendi isiklike vajadusi, pakkudes täisväärtuslikku, kodust ja väärikat elukeskkonda, tihedas koostöös kliendi perekonna ja personaliga.

Selleks on välja töötatud eakate toetatud elamise ja hoolduse uus kontseptsioon. Uue kontseptsiooni põhiline

erinevus seni Eestis pakutavast on, et teenus lähtub maksimaalselt kliendi vajadustest ja soovidest. Teenuse eesmärk on kliendi elukvaliteeti tõstmine ja täisväärtusliku elu võimaldamine, mitte eluga toimetulekuks hädavajaliku pakkumine. Meie eesmärk on kasutada kõiki teenusevõimalusi vastavalt inimesele, mitte sobitada inimest

mingisse süsteemi poolt ette antud "lahtrisse".

Meie kontseptsioon väljub Eestis juurdunud sotsiaalhoolekande ja tervishoiuteenuste eristamisest ning pakub kombineeritud teenust — ühte majja on ühendatud hooldekodu alaliseks või ajutiseks elamiseks (nädalavahetusest kuni paari-kolme kuuni), hoolekodu dementsetele ja hooldushaigla. Villa Benita pakub **terviklahendust**.

Meie eesmärk on luua keskkond, mis sarnaneks maksimaalselt võimalikul määral kliendi isiklikule kodule ja võimalikult vähesel määral hooldetasutusele, samas garanteerides elulise toe kliendile 24 tundi ööpäevas.

Meie filosoofia on maksimaalselt soodustada kliendi aktiivset, iseseisvat tegevust, kasutades selleks eraldi välja töötatud „toetatud elamise“ programme. Erilist tähelepanu pöörame tiheda kontakti soodustamisele ja säilitamisele kliendi ja tema pereliikmete vahel.

Hooldeasutus ei saa asendada kliendile perekonda. See saab abistada nii klienti kui tema peret, võttes enda täita hooldaja rolli, mida ideaalis usaldavad kõik osapooled. Nii on võimalik vähendada nii kliendi muret hakkamasaamise ja koormaks olemise pärast kui ka perekonna vastutuskooormat eaka eest hoolitsemisel.

Niitvälja Eakate Kodu rajamisega oleme loonud Eestis UUE JA OODATUD taseme eakate hoolekandes. Kasutame ära kõik Eesti head ja halvad kogemused ning loome maailma näidetele toetudes midagi uut. Soovime saavutada murrangu eestlaste arusaamades ja hoiakutes eakate hooldetasutustes üldse. Tahame näidata, et ka VÄÄRIKALT on võimalik vananeda.

Kontaktandmed:

Terje Kross,
Niitvälja juhatuse liige,
Keila vald, Harjumaa 76616
Tel +372 6744 600
faks: +372 6744 601
e-mail: terje@villabenita.ee

RAAMATUTUTVUSTUS

Menuromaani „Der Schwarm“ ilmub ka eesti keeles

Juulis ilmub kirjastuselt Varrak Saksa kirjaniku Frank Schätzingu juba rohkem kui kahekümnnes riigis bestselleriks saanud põnevusromaan „Parv“ („Der Schwarm“) I osa.

Põnevusromaanide tegevus saab alguse Peruu lähistel, kus üks kalamees jäljetult kadunuks jääb. Norra õlipuurimise eksperdid satuvad veidrate organismide otsa, mis on haaranud enda valdusse sadu ruutkilomeetrid merepõhjast. Samal ajal leiavad Briti Columbia rannikul aset õudsed muutused vaaladega. Näib, nagu ei oleks need sündmused üksteisega mitte kuidagimoodi seotud. Kuid Sigur Johanson, bioloog ja kaunishing, ei usu juhustesse. Ka indiaani vaalaurija Leon Anawak jõuab rahunutustegevate järeldusteni: saabumisest annab märku suur katastroof. Selle põhjuste väljaselgitamisel satuvad uurijad kokku kõige jubedamate õudusunenägudega. Frank Schätzing kirjeldab looduse sõjaretke inimkonna vastu hingematvas tempos.

Kirjanik on uskumatult 1000 lehekülge vilunult jutustanud ja teemat eelnevalt

koos teadlastega väga põhjalikult uurinud. Lugu saadab küll ökotemaatika, aga nii mõõdamines saadakse teada kõiksugu infot õlipuurimise kohta meeletult suurte platvormidel Norra ranniku lähistel ja tutvutakse seni veel põhjalikult uurimata süvamaie ökosüsteemidega.

Põneva teose jaoks on Schätzing (mees juhatab reklaamiagentuuri, ta on muusikaprodutsent, näeb hea välja ja tal on rohkem kui liigutav veebisait) seganud kokku erinevad edureseptid ja need ökoga maitsestanud. Mitte *unclever* ja preventiivselt nimetab Schätzing romaanis allikaid, mida ta vaimselt ekspuuteeris.

Viimases kolmandikus antakse jõuliselt gaasi. Tsunamid möirgavad, tarretisesarnane ollus võidutseb. Põrgulikult muteeruvad rakkude liidud liigirikasteks kombitsaid täis olenditeks. Schätzing juhhib meid läbi intelligentse lima, mis esitab inimkonnale oma suurima väljakutse. Hirnu nahka ajav ökothriller! Palun lülitage otsemaid õliküte välja!

Merle Engelkes

Pilk ette

● **Kuni 10.08.2008** — **Kiel**
Rahvusvaheline ekspositsioon „Piirielud“
Kaasaegne kunst Tallinnast, Helsingist ja Peterburist
Eestist: Marco Laimre, Marko Mäetamm, Mark Raidpere, Ene-Liis Semper, Jaan Toomik
Koht: Kieli Linnagalerii
Info: www.kiel.de

● **Rapla Noortekoor Mitteenimanda Riinimanda**
kontsertreis Põhja-Saksamaal
15.08.: Bispingen, St. Antonius kirik, kell 19.30
16.08.: Uelzen, St. Marien, kell 16.45
17.08.: Bispingen, Jumalateenistus St. Antonius kirikus kell 9.30
17.08.: Burgdorf, St. Pankratius, kell 17.00
18.08.: Soltau, Heide Park, kell 14.00
Info: pastor O. Fricke, tel 05194 7345
www.riinimanda.ee

● **28.08.2008** — **Bremen**
„Die Neunte Ludwig van Beethoven“
Saksa Kammerfilharmonia Bremen, dirigeerib Paavo Järvi
Saksa Kammerkoor, Annely Peebo (alt) ja mitmed teised esinejad
Koht: Die Glocke, Bremen
Info: www.beethovenfest.de

● **29.08.2008** — **Bonn**
Saksa Kammerfilharmonia Bremen, dirigeerib Paavo Järvi
Saksa Kammerkoor, Annely Peebo (alt) ja mitmed teised esinejad
Koht: Beethovenhalle, Bonn
Info: www.beethovenfest.de

● **12.–14.09.2008** — **Bonn, Haus Annaberg**
EÜSLi kultuuripäevad
Loe kõrval seisvat kutset
Info: Meeli Bagger (m.bagger@web.de)
Maie Kisis-Vainumäe (m.kisis@t-online.de)

ER toimetuse tänab annetajat
Lembit Kalda't

Saksa Posti andmetel on aadresse vahetanud järgmised Eesti Raja lugejad:

Helene Baumann
(Edenkoben)
Eva Tiks (Hamburg)

Kes teab nende uusi aadresse või kontakte, andke teada ERI toimetusele.

Parandus
ER nr 2/2008 oli kirjutatud: Vilma Brinkmannil sündis neli tütart ja poeg.
Õige on: Vilma Brinkmannil sündis kolm tütart ja poeg.
Toimetuse vabandab!

RAHVAPIDU RAHVAPIDU RAHVAPIDU RAHVAPIDU

Inglismaa eestlaste aasta suurim kokkutulek toimub laupäeval, 23. augustil algusega kell 13.30 ja kestab kuni hilisööni

Koht: Catthorpe Manor (läti mõis), Catthorpe, Rugby lähedal Kesk-Inglismaal

Kavas: Suvelaagri laste esinemine laulu ning rahvatantsuga, tombola, superloterii, müügilauad, ühislaulud, tants ja ansambel „UNTSAKAD“ Eestist!

Kõige lähedasemad lennujaamad on Birmingham ja East Midlands. Ööbimine lähedal asuvas Ibis või Express by Holiday Inn Hotellis.

KÕIK ON TERETULNUD!

Lähem info: reetjarvik@hotmail.com, tel: + 44 115 972 1624, +44 790 059 4049

KUTSE

Olete oodatud

EÜSLi Kultuuripäevadele, mis toimub 12.–14. septembril 2008 Annabergis

Koht: Haus Annaberg, Annaberger Str. 400, Bonn-Bad Godesberg

Algus: reedel, 12. septembril kell 19.00 ühise õhtusöögiga

Lõpp: pühapäeval, 14. septembril kell ca 14.00 pärast lõunasööki

Referendid:

Aho Rebas — ÜEKNi alaline esindaja Rahvastikuministri büroos
Anne-Ly Reimaa — Eesti Kultuuriministeeriumi asekancler kultuurilise mitmekesisuse ja välissuhete alal
Külli Sulg — Venemaa Eesti Seltside Liidu (VESL) vastutav sekretär
Janika Kronberg — Eesti Kirjanduse muuseumi direktor koos filmitiimiga

Kohale saabub lõbus pillimänguduo Eestist

EÜSLi juhatus

Juubilarid!

*Õnn on igas päikseteras,
õnn on sõbra soojas sõnas.
Õnn on tervis, rõõmus meel,
soovin Sul neid veel ja veel.*

Juuli
pr Regina Klesty
pr Mare Rahkema

August
pr Asta Laurits
pr Lydia Põld
pr Ulrike Tillich
pr Hannelore Walaek
hr Andreas Johanson

Soovime õnne!

Eesti Ühiskond Saksamaa Liitvabariigis
Eesti Raja toimetus

Kes laulma ja liikuma tehti,
ei tea, mis on pettused.
Ja nende kohta ei kehti
vaikuse seadused...
/A. Alliksaar/

**Õnnitleme
MARE
RAHKEMA'd
50. sünnipäeval!**

**KERK
EÜSLi Projektkoor
Euroopa Eestlaste Koor**

Läänlaste päevad 14.–17. august

14.–17. augustini toimuvad Läänlaste päevad, mille raames ootame koju kõiki Läänemaaga (ja laiemalt kogu Eestiga) seotud inimesi. Üritused toimuvad kõikides Läänemaa valdades ning Haapsalu linnas.

Täpsemat informatsiooni leiab ürituse kodulehelt www.laanlased.laanemaa.ee

Viimasel päeval, 17. augustil kell 11.00 toimub tänujumalateenistus Haapsalu Toomkirikus, külas peapiiskop Andres Pöder ning Pille ja Michael Heckmann Saksamaalt.

Kristi Sool
Lääne Maavalitsuse kultuurinõunik

Lahkusid meie hulgast kallid
kaasmaalased

**Leida Siniveer
Kuno Freiberg
Artur Rohumets**

Südamlik kaastunne omastele

**Eesti Ühiskond Saksamaa Liitvabariigis
Eesti Raja toimetus**

Viimane veerg

● 17. mail pärjati Dublinis Iiri Rahvusmuuseumis Kadrioru küljel paiknev Kumu kunstimuuseum “Euroopa Muuseum 2008” tiitliga. “The European Museum of Year” auhinda annab välja Euroopa Muuseumi Foorum, mille tegevust toetab Euroopa Komisjon. Ürituse patrooniks on Tema Majesteet Belgia kuninganna Fabiola. Kunstimuuseumidest jõudsid lõppvooru peale Kumu veel Glasgow Kelvingrove'i Kunstimuuseum, Ungari Kunstimuuseum, Luksemburgi MUDAM Kunstimuuseum, Espoo Moodsa Kunsti Muuseum ja Bury Kunstimuuseum.

● 31. mail võttis Itaalias Vicenzas Eesti kunstimuuseumi peadirektor Marika Valk vastu rahvusvahelise Dedalo Minosse auhinna, mis anti Kumule arhitektuuri ja sisulise tegevuse eest. Sel aastal valiti kogu maailmast välja 500 uut silmapaistva arhitektuuriga objekti, mille hulgas Kumu oli ainus muuseum.

● Küprose pealinnas Nicosias peetud Euroopa Liidu võistkondliku loodusteaduste olümpiaadi võitis Eesti võistkond Hollandi ja Saksamaa ees, kokku osales 33 võistkonda 18 riigist. See on esimene kord, kus Eesti õpilastel on õnnestunud üle-euroopaliselt olümpiaadilt tuua koju absoluutne võit, teatas haridus- ja teadusministeeriumi pressiesindaja. Euroopa Liidu loodusteaduste olümpiaad on eksperimentaalne võistlus, kus võistkondadel tuli sooritada erinevaid katseid, mille sooritamine nõuab teadmisi nii füüsikast, keemiast kui ka bioloogiast.

● 22. mail anti Taani raadio kontserdisaalis helilooja Arvo Pärtile üle Léonie Sonningi preemia, mis on Taani suurim muusikaauhind. Sonningi preemia omistamisega Arvo Pärtile käib Taani kultuurielus kaasas palju tähelepanuväärseid sündmusi — ajakirjanduses on ilmunud palju heliloojat tutvustavaid artikleid ja erinumbreid, lavale tuli Pärti muusikaga ballett, Taani mainekas Gyldendali kirjastus avaldas Pärtist raamatu „Arvo Pärt: igatsus valgete klahvide järele“.

● 6. juunil kuulutati ametlikult avatuks aasta pärast Tallinnas toimuva koolinoorte kergejõustiku MMi ehk noorteolümpia ettevalmistustsükkel. Koolinoorte kergejõustiku MMile oodatakse 700 võistlejat enam kui 50 riigist. Võistlused toimuvad 25.–30. juunini 2009. aastal Tallinnas Kadrioru staadionil. Üritust saadab rikkalik kultuuriprogramm.

● Seni ainus eestikeelne e-entsüklopeedia Vikipeedia on nüüdseks ületanud 50 000 artikli piiri, millega Eesti on vikipeediate sisukuse edetabelis 33. kohal. Samal ajal on eesti keel kõnelejate arvult maailma keelte seas umbes 250. kohal. Septembris tuleb interneti Vikipeedia kõrvale TEA kirjastuse e-entsüklopeedia, mis ilmub paralleelselt 22-kõitelise raamatusarjaga aastani 2013.

Täpsustusi, kommentaare, ettepanekuid, kaastõid, kuulutusi ja teateid ootame aadressile
EestiRada@yahoo.de

Tähtaeg: iga paaritu kuu 10. kuupäevaks